

Titel: Fortegnelsen over Trykkefrihedens Skrifter III, stk. 9

Citation: "Fortegnelsen over Trykkefrihedens Skrifter III, stk. 9", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Fortegnelsen bind 3, Fortegnelse paa alle de Skrifter som siden Trykfriheden ere udkomne, stk. 1-27, anm. nr. 1-272, dækkende 14.09.72-14.09.73 [stk. 2-27 ikke averteret i Adresseavisen]*, Gyldendal, 1773, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-4_003-shoot-workid4_003_009.pdf (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Fortegnelsen bind 3, Fortegnelse paa alle de Skrifter som siden Trykfriheden ere udkomne, stk. 1-27, anm. nr. 1-272, dækkende 14.09.72-14.09.73 [stk. 2-27 ikke averteret i Adresseavisen]

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

129 Kritisk Fortegnelse over alle udkomne Skrifter siden Trykfriheden.

Tredie Aargang, 9. Stykke.

No. 41.

Mag. Nicolai Edinger Balles Afskedstale til sine Menigheder i Kiettrup og Giøttrup Sogner, holden paa tredie Søndag efter Paaske i Aaret 1772. Aalborg 1772. Trykt i det Kongel. privilegerede Bogtrykkerie ved Joh. P. Holtzberg, og sælges sammesteds, saavel som i Kiøbenhavn hos Gyldendal i Trompetergangen No. 112. for 6 Skilling, 2 Ark 8.

Hans Højærværdigheds Hensigt med denne Præken var at efterkomme den sidste Pligt,

2

130 som en kedelig Lærer (Fylder sine elskte Tilhørere, naar han staaer færdig at forlade dem, og for at fuldføre denne Pligt, bliver det hans Hovedsag 1) at paamine

Tilhørerne om de tienligste Raad og Hielpemidler til Troens Beskiærmelse, fornemmelig i paakommende Gienvordigheder og Fristelser; 2) at erindre dem om sande Christnes nærværende og tilkommende glade Forhaabninger, til en Styrke for deres Bestandighed; 3) at frembære deres, saavel timelige, som aandelige Lyksalighed i troehiertige Ønsker og ivrige Forbønner til Gud og Forsoneren.

Og disse 3de Poster har Hr. Forf. stildt sig ved paa en Maade, der er ham værdig. Indgangen anvender H. H. til at forestille Tilhørerne den Forfatning, i hvilken Han den Dag taledede med dem — som en Lærer, der sidste gang taler med sine elskte,

sine kierlige, og sig besynderlig hengivne Menigheder. Dette er et ægte Træk af Taleren, der vil aabne Veien for sig til Hierterne, og forsikre sig den behørige Opmærksomhed, for at skaffe de paafølgende Lærdomme og Formaninger desvissere Indpas. Vi tænke paa en Lærer, som Hr. B., og

3

131

forestille os let, hvorledes Tilhørerne Have ilet ham imøde med deres Opmærksomhed, og kommet ham tilforn med deres Gemytshengivenhed — Den grundede Tillid, de havde fattet til deres retskafne og indsigtfulde Lærer, den Kierlighed og Fortroelighed, de følede for ham som en Ven, (thi en Balle kunne vi ikke tænke i en Sirkel, uden som en Ven iblandt Venner) maae have været tilstrækkelige Bevægegrunde hertil. Og vi ere ligesaa forsikrede om Tilhørernes hiertelige Følelser ved denne Afskedstale, som vi ere overbeviste om, at H. H. ikkuns udtrykke sine virkelige Fornemmelser, naar han tiltaler dem paa følgende Maade: "Aldrig var min Aand ved vores første Samling, Andægtige! saa bevæget, eller saa angstfuld, som nu i Dag, da vi samles kun, for ar adskilles igjen, nu vi den sidste gang i vores Levetid skue hverandres Ansigter; da jeg skal tale, og I høre de sidste Ord af min Mund paa dette vort offentlige Forsamlings Sted. Hvad jeg helst skat tale om, veed jeg neppe selv at bestemme. Gemyttet har været af Bekymringer saa foruroeliget, og Sindet af Længsel efter Mine kiereste Tilhørere, endog førend de ere tabte mig af Øiesynet, saa aldeles indtaget, at ingen Tanke fandt Sted

4

132

uden denne i meer end een Hensigt sørgelige og hiertekrænkende: Jeg skal snart forlade mine elskte, mine kierlige, mig besynderlig hengivne Menigheder o.s. f."

No. 42.

Ydmygheds Indflydelse paa Christendommens Væsen. Forestillet i en hellig Tale over Aftensangstexten Eph. 3, 13*21. paa 16. Søndag efter Trinitatis af Jens Bech, S. Sti Minist. Candidat. Kiøbenhavn 1772. Hos Gyldendal i Trompetergangen Num. 112. for 8 Skilling, 2 Ark 8.

Hr. B. har ved denne Prøve givet vs Haab om, at han bliver een af de Talere, Guds Kirke kan have Nytte af. Tankeforbindelsen er ordentlig, Sproget ædelt, Foredraget tydeligt. Hovedsandheden, han afhandler,

er Ydmygheds Indflydelse paa Christendommens Væsen. Med en

aanderig Bøn begynder Prækenen. Paa Bønnen følger Indgangen, som skiller sig fra de lange og udmattende Indgange ved sin behagelige Korthed og Beqvemhed til at forberede og veilede Tilhørerne til Agtsomhed paa Ho-

5

133

vedlærdommens Udvikling. -- Inddelingen er naturlig. — Han betragter Ydmygheds Indflydelse 1) paa de Pligter, vi skyldte Gud, det høieste Væsen, som og 2) paa de Pligter, vi skyldte vor Næste eller vore Medmennesker. Begge Dele udføres tydelig og fattelig. Nogle faa Udtrykke havde vi gjerne ønsket, at Forf. havde ombyttet med egentligere og forstaaeligere. — Veed ogsaa den største Deel Tilhørere, hvad det vil sige: Ydmygheds Indflydelse paa Christendommens Væsen i En Forf. som Hr. B., der har Modersmaalet saa vel inde, behøvede ikke at lede efter tydeligere Talemaader, fri fra videnskabsmæssige Ord. Vi ville Have frabadet os alt for smagende Ord og poetiske Vendinger, f. E. "hvormeget du Allerhøieste fortjener af os. Sid. 10. Vi

see den goddædige Himmel svanger med vandrige Skyer, der udgyde sig i Frugtbarhed og Velsignelse til Millioners Mættelse og Fornøielighed." Skulde det ikke maaskee være lidt for ubeqvemt sagt S. 13.

"Almagten har ligesom udtømmet sig i Velgierninger over Skabningerne?" Ligeledes Sid. 19, Hiertet rummer kuns et eneste Suk. S. 28. At opfylde det umaadelige Rum med Millioner Verdener o. s. v. Vi kunne udregne

6

134 mange ret smukke Steder af denne velskrevne Præken, men vi bør nøies med eet: Sid. 16-17. "Men som den Ydmyge erkiender med tilbørlig Skiønsomhed Guds almindelige Velgierninger, saa opmuntres han ligeledes til en værdig Eftertanke, ved at forestille sig Forsynets besynderlige Styrelse og Huusholdning. — I hvad Alder, i hvilke Omstændigheder af Livet han erindrer sig, saa er det opholdende og førende Forsyn ham stedse nærværende. Han ophører den kierlige Almagt, der dannede ham saa underlig i Moders Liv; der gav hans Siel Tænkekraft, og hans Legeme sin Førlighed; han eftertænker sin Nøgenhed og Usselhed, da han indtraadte paa Livets Skueplads. — Han seer, at han i en lang Rad af Aar, blev opholdet, uden at vide, hvorledes? og uden at bekymre sig, hvoraf? Han skuer med Redsel tilbage paa sin første Barndoms Aar, da saa mange Farligheder truede det svage og nys begyndte Liv: Han forfærdes, ved at forestille sig en slibrig Ungdoms Alder: han seer med Skræk alle de Feiltrin, som en umoden Forsigtighed kunde have foranlediget, og den Afgrund, hvori Lasterne saa ofte nedstyrtede deres Elskere. — Og gaaer Han herfra til en mod-

7

135

ner Alder, da Han blev overladt til sig selv, hvor mange tvivlsomme Omstændigheder møde ikke her hans Erindring, hvoraf han ingen Udgangs eller Redning saae? Snart dalede hans Lykkes Soel uformodentlig, og Modgangsvinde syntes med samlet Magt at ville omkaste hans Haabes Bygning. — Snart truede en udmattende Sygdom med at gjøre ham uduelig mere til Verden — Nu saae han sig berøvet en

Ven, hvis Liv var hans Liv, og hvis

Død syntes at vilde blive hans egen —

Nu søgte Fiendskab hemmelig eller aabenbare at undergrave hans timelige Ære og Lykke! — Ja Hvo kan opregne alle de Tilfælde, som kunne møde i en ond og

ustadig Verden? — "

No. 43. Mag. Johan Henrik Taubers tvende akademiske Taler ved sine Forelæsnings Begyndelse. Trykt med Hallagerske Skrifter, og findes tilkiøbs hos Gyldendal i Trompetergangen No. 112. for 10 Skilling, stor 2 1/4 Ark Med. 8.

Den første af disse Taler, ved Forelæsningernes Begyndelse over D. Ernesti In-

8

136

stitutio Interpretis N. T. den 11. Jan. 1773, handler om Fordommes Skade i den Hellige Fortolkningskunst. I den anden, hvormed Hr. T. vil aabne sine Forelæsninger den 14 Jan. 1773, over Pauli Breve efter

Tidsordenen, taler Forf. om den Forskiel, der er imellem en hellig Philolog og en Theolog. Begge Taler karakterisere os den Mand, som vi ventede i Hr. Tauber. De røbe en Mand, der forbinder en udbredt Læsning, grundig Indsigt i Sprogene, med den beste Smag

og Skiønsomhed. Men vi behøve ikke Her at gjøre bekendt, hvad Hr. T. længe siden ved overtydende Prøver har lagt for Dagen. Den egensindigste Skiebne maatte det været, der skulde ladet hans Fortienester upaaskiønnede, ved at støde ham fra en Post, hvortil hans Iver for at nytte med sine erhvervede

Indsigter førte ham. Men Videnskaberne have endnu deres retsindige Velyndere! Derfor kom Hr. T. i den Sirkel, hvilken

han var saa værdig, og hvori vi forud see Ham at ville blive en meget nyttig Mand! — Elskere af Gudslæren have nu Aarsag til at smigre sig med de smukkeste Udsigter i Fremtiden, da det theologiske Fag i disse Tider er bleven forsynet med saa duelige Lærere, der ikke vil lade de Studerendes Lærelyst utilfreds-

9

137

stillet i nogen Deel af den hellige Videnskab! — Især spaae vi den hellige Philologie, den næsten til Navnet længe ubekendte Philologie, en lykkelig og glimrende Periode iblandt os, da saa duelige Mænd forene deres Bestræbelser til at ophielpe den.

No. 44.

Patriotiske Erindringer ved det uden

vedbørlig Authorisation oprettede General-Commissions-Directorium. Kiøbenhavn 1772. Trykt hos M. Hallager, og sælges hos Hr. Buch paa Nørregade i No. 245. for 6 Skilling, stor 1 1/2 Ark 8.

Et Anlæg af den Nyhed og den Omfang, som det for kort siden projecterede General-Commissions-Directorium, maatte nødvendig drage en besynderlig Opmærksomhed til sig. — Man betragtede det fra adskillige Kanter, og saa forskiellig Folkes Tænkemaade er, saa forskiellige bleve og deres Domme over denne nye Indretning; Nogle troede at saadan en Plan, saavidt Hovedgrenene angik, aldrig kunde bringes i Virkelighed, og deri havde de Ret; Udfaldet selv har noksom bevist det, og à priori var det let at indsee, at Resultatet ikke kunde blive anderledes;

10

138

Andre meente, at det Anlæg behøvede et særdeles Privilegium og Kongelig Authorisation; og skjønt disse, i det mindste i Henseende til Directoriummets væsentligste og vigtigste Dele, feilede i deres Mening, saa kan man dog undskylde dem, da det hos os er bleven en sædvanlig Mode at erhverve sig intetbetydende Privilegier, selv i de Næringsveie, som ubehindret staae aabne for enhver Borger; Men foruden disse, der dømte saaledes, som de troede efter deres beste Indsigt at burde dømme, gaves der endnu andre, som lode sig drive af Partiskhed og personlig Had mod Entreprenøren, eller dog af en sort Misundelse over alt, hvad der syntes at kunde tilveiebringe en anden visse Fordele, som de maaskee selv attraaede, og blandt disse hører unægtelig Forfatteren af nærværende Piece, som vi her anmelde. Vist er det, at han har beegnet Hr. Agent Holck, en Mand der i mange Tilfælde har gjort sig fortient af Publikum, paa en ganske uanstændig Maade, der alt for tydelig viser, at ikke den paa Titelen anførte Patriotisme, men en nedrig Tænkemaade bestemte ham til at sammensmedde dette Charteqve, og overalt røber Forfatteren at han er meget misundelig over Adresse-Kontoiret og de Indkomster,

11

139

samme giver sin Besidder. Af den i Enden tilsmurte Fabel fremlyser Hensigten med det Hele; Men vi troe, at Forfatteren for en stor Deel har forfeilet sit Øiemeed ved at gaae frem med saa gemeen en Grovhed og aabenbar Partiskhed; Snarere skulde han have naaet sine Hensigter, om han med mere Moderation, og i mindre ublue Tone havde viist at det intenderte General-Commissions-Directorium hverken var nyttig eller nødvendig. Hvor let havde ikke det været, og hvem har vel nogensinde tvivlet derpaa?

No. 45.

Plan og Conditioner til et General-Auctions-Directorium, hvorunder bestyres en perpetuerende Auction, som med første skal anlægges paa et beqvemt Sted her i Staden ved Hans Tange. Kiøbenhavn 1772 Trykt hos Hallager, og sælges hos Hr. Buch paa Nørregade i No. 245, for 4 Skilling, 1 Ark 8.

Denne Piece er fuldkommen af samme Suurdei, som den forrige; Forfatteren, der ventelig selv Har en slags Forretning ved en af vore Maanedes- eller Uge-Auctioner, er meget opbragt over det Generale-Commissions-

12

140

Directorium, dog for saavidt den Artikel om Auctionerne angaaer, (det er smukt, naar enhver bliver i sit Fag;) Han Har derfor søgt at forestille dette Project fra en latterlig Side, ved selv at give en Plan til en perpetuerende Auction, hvortil han skal være bleven opmuntret ved et besynderligt Phantome, som han saae i Drømme; ja vist nok har Forfatteren drømt, baade da han saae sin Gudinde, der indgav ham dette betydelige Forsæt, og da han skrev sin usle Plan, hvori Dumhed og Grovhed gjøre hinanden Fortrinnet stridig, og naar man læser de eenfoldige og væmmelige Stiklerier, der udmærke Forfatterens værdige Gudinde eller Furie, saa kan man ikke længer tvivle paa, at jo Galdesyge har forvoldet ham denne deilige Drøm.

No. 46.

Gabriels Giensvar til Helvedes Fyrste om Hans Beskyldning imod Nordfolket. Kiøbenhavn 1772. Trykt og tilkiøbs hos Thiele for 12 Skilling, stor 3 Ark 8.

Neppe fortjente de beelsebubske Breve at besvares, de giendrive sig selv, og en stolt Foragt er alt hvad man skylder dem; men allermindst fortiente de at Gabriel skulde laane

13

141 sit Navn til saadan en Besvarelse; dog Gabriel kan vel ikke stort fortryde paa at blive mishandlet af en usel Skribent, naar denne tillige er saa dumdrstig, at han lader Jehovah selv, for at recommendere dette Brevs Læsning, udfærdige en Kabinets-Ordre endog under sit Navn, en Maade der hidindtil ikke har været sædvanlig, og det er ventelig Modestie af Concipisten, at han ikke har parapheret Ordren. Denne viser ellers strax hvad Got man tør haabe af Værket selv, som og ganske rigtig opfylder den Forventning man først maae gjøre sig derom. Det hele Brev udmærker sig ved usle Tanker, indklædte i saa forunderlig en Stiil, at det er vanskeligt at dømmе, om den er mere plat eller mere

svulstig, da begge Dele uden Afbrud bestandig afvexle med hinanden. Snart skulde

man troe, at denne Forfatter med Flid arbejder paa at gjøre vort Sprog til et afskyeligt Chaos, og dette Kald synes ikke at være ham unaturlig; han besidder besynderlige Fortrine til at gjøre sin Stiil væmmelig, og er

uforlignelig i at ennuyere; Vist nok skriver han til Trods for al sund Smag, til Trods for Naturen, og for vore gode Skribenter,

som arbeide paa Sprogets og de skønne Videnskabers Opkomst. At bevise vor Dom

14

142

over denne Piece er desværre alt for let, da Hver Side vrimler af Bynchiske Skønheder; og vi troe al disse for de fleste af vore Læsere ville afgive et meer end tilstrækkeligt Beviis.

No. 47.

Til et højgunstigt Publikum, som en

Retfærdiggjørelse imod den dramatiske Journal, fremlagt af Bernhard Henrich Bech, Acteur i de Kongl. Danske Skuespil. Trykt og tilkiøbs hos P. Höecke for 2 skilling 1/2 Ark 8.

Hr. Bech ivrer i dette Blad mod den dramatiske Journalistes Grovhed eller Uhøflighed, og deri har han maaskee ikke stor Uret; men naar han lader hans Upartiskhed staae derhen, og ikke søger at afvise en eneste af hans Erindringer, saa see vi ikke, paa hvad Grund han kan troe at have retfærdiggjort sig imod denne Recensent; Dersom vor Erindring maatte gielde noget hos ham, vilde vi have ham tilraadet, at forskaffe sig et høigunstigt Publikum, heller ved sin Skuespilkunst, end ved sine Apologier, og saa

— lade Verden murre og knurre.

15

143 No. 48.

Den fra Maanen hjemkomne Politikus.

Et Ugeblad, No. 1. - 5., hvert 1/2 Ark, à 2 Skilling, Kiøbenhavn 1772. Trykt og tilkiøbs hos Höecke.

Forlæggerinden til dette Ugeblad, som standsede ved No. 5., kalder sig Mette Margrethe Bie; Læseren slutter vel selv Forfatteren. Hvert andet Nummer endes med et Avertissement, hvori hun bejamrer den Mangel af Liebhabere, der maatte standse det begyndte Verk. Vi ville ikke fraraade Medlidenhed, men allene sige, at saadan en Bevægegrund maatte opfylde Forlæggerindens Ønske, og underholde dette Ugeblad, — hvis Hoved-Idee findes i Niels Klim, uden forresten at have mere tilfælles med ham.

No. 49.

Bibliothek for nyttige Skrifter. Udgiver fra Adresse-Contoirtet i Kiøbenhavn, 1ste Aargang 1772. Stor 104 Numere 4to.

Man havde Ret til at vente meget af dette Ugeblad; thi en kritisk Journal, juridiske, medicinske og oekonomiske Tidender, og det patriotiske Magazin

16

144

skulde efter Anmeldelsen alle forenes i dette. Man havde ogsaa Aarsag til at love sig godt af dette Blad; da man kiendte for den største Deel de Personers gode Smag og Indsigter, der skulde besørge Udgivelsen. — Og ubillige vare vi ogsaa om vi miskiendte mange virkelig gode og nyttige Stykker, som heri forekomme, især hvad det Oekonomiske angaaer, hvori en Lütken og Schumacher have stor Andeel; og disse Mænd behøve vi ikke at karakterisere. — Det Kritiske og Medicinske skal man lede smaalig efter i denne Samling. Men moralske Afhandlinger, Poesier, Ordgaader o. s. v. forekomme alt for hyppige« i Henseende til det Værd, som de fleste have, der vilde klæde bedre i en Aftenpost,

end i et Bibliothek for nyttige Skrifter.

Trykfeil.

I 6te Stykke S. 92. Linie 2. anstille, læs tilfredsstille

I 7de Stykke S. 97. Linie 25. forvirre, læs forværre.

— --- — 104, — 14. levere, — kundet levere.

--- — — — 105. — 22. undsatte, --- udsatte.

— --- — --- 106. — 8. fordærvende, --- fordærvede.

--- --- — --- 108. --- 4. om, --- derom.

--- --- --- --- 109. --- 9. selv, --- halv.